



KUVA: Metsäluontoa ennen ja jälkeen laidunnuksen, Keskitalon ylämaankarja

Blogikirjoitus 1. Ilmastoviisautta lihantuotantoon – kylässä Keskitalon luomutilalla

Kestävä nurmentuotanto ja korkea laidunnusaste tekevät pohjoisesta luomunaudan tuotannosta esimerkillistä kotieläintaloutta. Kustannuskriisi on muuttanut myös tavanomaista tuotantoa kestävämpään suuntaan. Väkilannan käyttöä on laskettu ja lietelannan käyttö on optimoitu. Kasvinsuojeluaineita käytetään vain todelliseen tarpeeseen. Nurmenkäyttöä on optimoitu, koska rehuviljan kustannukset ovat nousseet. Näin ollen kotimaisilla nautatiloilla on usein käytössä kotoperäinen rehu, joka sitoo hiiltä. Luomutiloilla ilmastoviisaus jalostuu huippuunsa, kun kaikki lehmät laiduntavat ja viljelytapa on jo lähtökohtaisesti hiiltä sitova.

Lisää luomua Lappiin -hankkeen Tanskan matkalla oli silmiä avaava vaikutus: Tanskassa halutaan saada eläimet osaksi luontoa eli laiduntamaan. Lappilaisella luomutilalla tuotetaan lihaa, kuten muu Eurooppa haluaisi sitä tuottaa.

Lihanautoja kasvatetaan kahta reittiä: siihen erikoistuneilla emolehmätiloilla, jonka lisäksi maidontuotantotiloilta tulee lihantuotantoon sonnivasikoita ja niitä lehmävasikoita, joilla ei uudisteta lypsykarjaa.

Keskitalon ylämaankarjatilalla eletään nurmesta

Eija Nurmela kertoo highlander-nautojen eli ylämaankarjan kasvatuksesta ja luomulihantuotannosta Keskitalon ylämaankarjatilalla Ranuan Putkivaarassa. Tilan pellossa kasvaa monilajinen nurmi – timoteitä ja monenlaista apilaa, ja usein lisäksi nataa. Lehmät syövät oman tilan nurmea säilörehuna ja kuivana heinänä, sekä laiduntaen. Erilaatuiset heinät toimivat rehuna eri vuodenaikoina – esimerkiksi pakkasella syötetään kuivempaa heinää, joka ei jäädy. Säilöntäainetta ei käytetä kosteammassakaan heinässä – isompikin paali säilyy hyvänä, kun se on huolellisesti tehty ja paalattu.

Nurmen suojaviljana on kaura, joka tehdään nurmen mukana nuoren ja imettävän karjan rehuksi ja tällä valkuaispitoisella ruualla korvataan viljankäyttö. Tilalla karja on jaettu kolmeen laumaan ympäri vuoden: lehmälaumaan, hieholaumaan ja sonnilaumaan. Sonneilla on aina voimakas ruoka, ja lehmillä rehun vahvuutta vaihdellaan sen mukaan ovatko ne ummessa vai ruokkivatko vasikoitaan.

Heinäkuun puolessa välissä tehdään rehu niin, että apila on ehtinyt kukkia ja sitoa maahan tehokkaasti tyypeä. Timotei on jo ehtinyt pitkäksi. Tämä pääsato on säilörehua, joka koetetaan saada suhteellisen kuivana paaliin. Elo-syyskuussa tehdään toinen sato, joka murskataan viherlannoitteeksi.

Nauta syö heinän ja tuottaa lantaa, joka kerätään kompostiin ja käytetään kypsyttyään lannoitteena. Kompostia levitetään niille aloille, joille sitä on järkevää kuskata. Omaa lannoitetta ei kuitenkaan riitä kaikille aloille, joten kaupallista luomulannoitetta käytetään etälohkoille. Luomulannoitteeksi ostetaan kanankakkaraetta. Eläin- ja lannoitusmäärät pidetään niin maltillisina, että ympäristö ei pääse kuormittumaan, ja se suojelee esimerkiksi pohjavesiä.

Nurmikierto on 4-5 vuotta, jolloin maata rikotaan harvoin ja talviaikainen, ja jopa ympärivuotinen kasvipeitteisyys toteutuu. Kasvipeitteisyys on tänä päivänä hyvin tavoiteltava tilanne, sillä se sitoo hiiltä maaperään, eivätkä ravinteet lähde huuhtoutumaan. Nurmen monivuotinen nurmiviljelykierto mahdollistaa sen, että maa on kasvipeitteetön parhaassa tapauksessa vain muutaman viikon viiden vuoden jaksossa. Sen sijaan yksivuotisessa rehuviljan viljelykierron maa käännetään auki joka syksy. Tällöin se on talven ajan eli suurimman osan vuodesta kasvipeitteetön, avoin eroosiolle ja huuhtoumille, eikä se tuota ilmastohyötyjä.

Laidunnus hoitaa maisemaa ja luonnon monimuotoisuutta

Ravinteiden osalta kierto on Keskitalon tilalla suljettu. Karja laiduntaa peltolaitumilla ja luonnonlaitumilla, joissa ne toimivat maisemanhoitajina. Laidunnus tukee eläinten hyvinvointia. Laidunnus tukee luonnon monimuotoisuutta – lintuja ja hyönteisiä on ladunmailla ja liepeillä

runsaasti. Peltolaidunlohkoja puhdistusniitetään ja harataan, jolloin laiduntavien lehmien lanta saadaan suoraan maahan lannoitteeksi maahan ja sitä kautta ravinnekiertoon. Tilalla on huomattu, että karjan laiduntaman luonnonlaitumen kasvilajisto on rikastunut ja sinne on noussut silmälläpidettäviksi luokiteltuja luonnonkasveja.

Highlanderit käyttävät monipuolisesti laidunmaiden kasveja, ja osaavat esimerkiksi syödä raudanpuutteeseen nokkosta. Eläimet nauttivat siitä, että ne pääsevät katsomaan, mitä tällä kertaa syötäisiin ja tutkailemaan uusia luonnonlaidunalueita. Rääseiköstä kehkeytyy laiduntamisen myötä kukkaniittyjä. Luomunautatilalla lehmät laiduntavat aina.